

Målnummer:	Ö1721-06	Avdelning:	2
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2007-10-24		
Rubrik:	Beslut i bevakningsförfarandet i en konkurs rörande förmånsrätt har ansetts utgöra hinder mot att i utdelningsförfarandet besluta om annan förmånsrätt, trots att fordringshavaren enligt ett senare avgörande av Högsta domstolen skulle vara berättigad till förmånsrätt i enlighet med sitt yrkande.		
Lagrum:	9 kap. 19 § konkurslagen (1987:672)		
Rättsfall:	NJA 2006 s. 275		

REFERAT

Kalmar tingsrätt

Bil & Motor i Emmaboda AB (bolaget) försattes den 8 april 2004 i konkurs vid Kalmar tingsrätt.

FöreningsSparbanken, numera Swedbank, (banken) hade en fordran på bolaget om 912 493 kr 94 öre med säkerhet i företagshypotek.

Före den 1 januari 2004 reglerades förmånsrätten för en fordran med säkerhet i företagshypotek i 5 § första stycket 2 förmånsrättslagen (äldre lag). Genom ändringar i förmånsrättslagen (2003:535), vilka trädde i kraft den 1 januari 2004, upphörde 5 § förmånsrättslagen och ersattes, såvitt nu är i fråga, av ny lydelse av 11 § om allmän förmånsrätt som skulle följa med företagsinteckning (ny lag). I samband med dessa ändringar i förmånsrättslagen meddelades vissa övergångsbestämmelser.

Banken väckte vid tingsrätten den 27 december 2004 talan om betalning beträffande sin fordran.

Den 3 februari 2005 avgav konkursförvaltaren ett slututdelningsförslag, i vilket han med tillämpning av äldre lag ville tilldela banken 400 317 kr 96 öre för dess fordran. Förskottsutbetalning hade skett med 311 605 kr.

I beslut den 26 april 2005 fann tingsrätten att utdelning till banken skulle bestämmas enligt ny lag.

Tingsrätten återförvisade därför utdelningsförslaget till konkursförvaltaren för att göras om med tillämpning av ny lag. Detta innebar att resultatet för bankens del skulle försämrats. Tingsrättens beslut fick inte överklagas.

Efter framställan från konkursförvaltaren beslutade tingsrätten den 6 juli 2005 att bevakningsförfarande skulle äga rum. Banken bevakade sin fordran med förmånsrätt enligt äldre lag.

Konkursförvaltaren, som fått sitt första slututdelningsförslag återförvisat av tingsrätten med anvisning att förmånsrätten för bankens fordran skulle bestämmas enligt ny lag, framställde anmärkning mot bankens bevakning, såvitt avsåg yrkad förmånsrätt, men vitsordade beloppet som skäligt i och för sig.

Tingsrätten beslutade den 30 september 2005, sedan förlikningsammanskrade ägt rum utan resultat, att bankens fordran skulle vara förenad med förmånsrätt enligt ny lag.

Banken överklagade beslutet i Göta hovrätt. Hovrätten lämnade överklagandet utan bifall i beslut den 13 december 2005. Hovrättens beslut vann laga kraft den 10 januari 2006.

Förvaltaren avgav ett nytt slututdelningsförslag, enligt vilket banken med tillämpning av ny lag tilldelades 214 447 kr 39 öre. Banken invände mot det nya utdelningsförslaget under återopande av förmånsrätt enligt äldre lag.

I beslut den 24 januari 2006 fastställde tingsrätten konkursförvaltarens senaste förslag till slututdelning.

Göta hovrätt

Banken överklagade i Göta hovrätt tingsrättens beslut av den 24 januari 2006 i ärendet rörande fastställande av slututdelningsförslaget. Banken vidhöll sitt yrkande att förmånsrätten för dess fordran skulle bestämmas enligt äldre lag.

Hovrätten (hovrättslagmannen Tomas Stahre, hovrättsrådet Björn Karlsson, referent, och tf. hovrättsassessorn Åsa Citron) anförde i beslut den 4 april 2006:

Hovrättens skäl

Banken har klandrat utdelningsförslaget med samma yrkande om förmånsrätt som banken begärde under bevakningsförfarandet. Göta hovrätt har genom lagakraftvunnet beslut den 13 december 2005 i mål Ö 2473-05 avslagit bankens yrkande om att den fordran som banken bevakade skall vara förenad med förmånsrätt enligt äldre bestämmelser, dvs. enligt 5 § första stycket 2 förmånsrättslagen i dess lydelse före den 1 januari 2004. Genom beslutet är frågan om bankens förmånsrätt i förevarande konkurs slutligt avgjord. På grund av det anförda och då bankens invändning mot utdelningsförslaget inte rör något annat än förmånsrätten, skall tingsrättens beslut stå fast.

Hovrättens avgörande

Hovrätten lämnar överklagandet utan bifall.

Högsta domstolen

Banken överklagade hovrättens beslut av den 4 april 2006 och yrkade att HD skulle bifalla bankens begäran om utdelning i bolagets konkurs med förmånsrätt enligt äldre lag eller återförvisa målet till hovrätten för prövning av frågan där.

Av fem som motparter antecknade borgenärer framförde endast Skatteverket en egen ståndpunkt och bestred bifall till överklagandet.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, rev.sekr. Christer Thornefors, föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande beslut:

Skäl

När Bil och Motor i Emmaboda AB försattes i konkurs den 8 april 2004 hade Swedbank (då FöreningsSparbanken) en fordran på bolaget om 912 493 kr 94 öre jämte ränta med säkerhet i företagshypotek.

Swedbank bevakade fordringen i konkursen med yrkande om förmånsrätt enligt

5 § första stycket 2 p. förmånsrättslagen i dess lydelse före den 1 januari 2004. Sedan konkursförvaltaren lämnat ett utdelningsförslag i enlighet med bankens krav på förmånsrätt och tillsynsmyndigheten framfört synpunkter på detta återförvisade tingsrätten förslaget till förvaltaren med angivande av annan uppfattning beträffande förmånsrätten. Efter framställan från förvaltaren beslutade tingsrätten därefter att bevakningsförfarande skulle äga rum. Banken vidhöll därvid kravet med yrkande om samma förmånsrätt som tidigare.

I bevakningsförfarandet beslutade tingsrätten att bankens fordran skulle vara förenad med förmånsrätt enligt 11 § förmånsrättslagen i dess lydelse den 1 januari 2004. Den 13 december 2005 lämnade hovrätten bankens överklagande utan bifall. Beslutet vann laga kraft.

I beslut den 24 januari 2006 fastställde tingsrätten förvaltarens utdelningsförslag enligt vilket bankens förmånsrätt skulle bestämmas enligt förmånsrättslagens nya regler. Hovrätten lämnade bankens överklagande utan bifall med motiveringen att frågan om bankens förmånsrätt i konkursen var slutligt avgjord genom hovrättens beslut den 13 december 2005.

Banken har i HD bl.a. ifrågasatt om inte hovrätten, vid angiven utgång, borde ha avvisat bankens talan.

Frågan i målet är huruvida, i en konkurs, förmånsrätten för en fordran kan prövas i utdelningsförfarandet sedan denna fastställts genom ett lagakraftvunnet beslut i ett bevakningsförfarande.

Enligt 9 kap. 1 § konkurslagen får rätten efter framställning från förvaltaren besluta att bevakningsförfarande skall äga rum. En borgenär skall om sådant beslut fattats till rätten skriftligen anmäla sin fordran och den förmånsrätt som han vill göra gällande samt därvid tydligt ange grunden för såväl fordringen som yrkad förmånsrätt. Om anmärkning framställs mot en bevakad fordran skall rätten försöka förlika parterna och, om detta inte lyckas, fatta beslut i den tvistiga frågan. I 19 § stadgas att genom ett beslut i en tvist angående bevakad fordran avgörs endast vilken rätt som tillkommer fordringen i konkursen.

Sedan bevakningsförfarande, i de fall detta förekommer, genomförts skall de medel som finns i boet delas ut till borgenärerna. Förvaltaren skall därvid upprätta ett förslag till utdelning. I detta skall anges bl.a. den förmånsrätt som följer med en upptagen fordran.

Svaret på den fråga som är aktuell i målet framgår inte direkt av lagtexten och har inte berörts i förarbetena till lagen. Bevakningsförfarandet syftar bl.a. till att tidigt i en konkurs fastställa vilka fordringar som finns och dessas eventuella förmånsrätt. Om något bevakningsförfarande inte äger rum prövas de frågor som annars behandlats i bevakningsförfarandet när utdelningen skall ske. Såsom regelsystemet för bevakning av fordringar och utdelning i konkurs är uppbyggt finns inte något bärande skäl till att, för det fall att några nya omständigheter inte tillkommit, de beslut som konkursdomstolen fattat i bevakningsförfarandet självständigt skall prövas på nytt när utdelning av boets medel sker.

Enligt 17 kap. 11 § RB får den sak som avgjorts genom en dom rättskraft när tiden för överklagande av domen löpt ut. Regeln är tillämplig även på vissa beslut.

Rättskraftens verkan kan sägas ha två sidor. Den ena är att ett tidigare beslut i samma sak utgör processhinder och innebär att ett yrkande om en ny prövning av frågan skall avvisas; den negativa rättskraften. En annan sida är att det tidigare beslutet blir bindande vid en ny prövning av samma fråga; rättskraftens prejudiciella betydelse (se t.ex. rättsfallet NJA 2007 s. 125).

I ett konkursförfarande är inte fråga om att en ny rättegång angående samma sak skall anhängiggöras. Bevaknings- och utdelningsförfarandet utgör i stället

olika men samtidigt sammanhängande moment i handläggningen. Den prövning som sker i bevakningsförfarandet av vilken rätt en fordran har skall därför tillmätas prejudiciell betydelse i utdelningsförfarandet, om någon ny omständighet inte tillkommit.

I förevarande fall har någon ny omständighet inte tillkommit som har berört Swedbanks fordran på sådant sätt att förmånsrätten borde ha prövats på nytt i utdelningsförfarandet. Den bedömning som skett i bevakningsförfarandet skall läggas till grund för prövningen i utdelningsförfarandet. Överklagandet skall således lämnas utan bifall.

HD:s avgörande

HD avslår överklagandet.

HD (justitieråden Gertrud Lennander, Dag Victor, referent, Torgny Håstad, Ella Nyström och Per Virdesten) meddelade den 24 oktober 2007 följande beslut:

Skäl

Bil och Motor i Emmaboda AB försattes i konkurs den 8 april 2004. Efter framställan från förvaltaren beslutade tingsrätten att bevakningsförfarande skulle äga rum. Swedbank bevakade därvid den i målet aktuella fordringen med yrkande om förmånsrätt enligt 5 § första stycket 2 förmånsrättslagen i dess lydelse före den 1 januari 2004 (äldre lag). Tingsrätten beslöt därefter den 30 september 2005 i bevakningsförfarandet att bankens fordran skulle vara förenad med förmånsrätt enligt 11 § förmånsrättslagen i dess lydelse den 1 januari 2004 (ny lag). Sedan Swedbank överklagat tingsrättens beslut lämnade hovrätten i beslut den 13 december 2005 bankens överklagande utan bifall. Beslutet vann laga kraft den 10 januari 2006.

Den 5 december 2005, medan frågan om vilken förmånsrätt som skulle gälla för bankens fordran ännu var föremål för prövning i bevakningsförfarandet, inkom förvaltaren med utdelningsförslag till tingsrätten. Enligt förslaget skulle bankens fordran vara förenad med förmånsrätt enligt ny lag. I en skrivelse som inkom till tingsrätten den 13 januari 2006 riktade banken invändning mot utdelningsförslaget och gjorde gällande att äldre lag var tillämplig beträffande förmånsrätten. I beslut den 24 januari 2006 fastställde tingsrätten förvaltarens utdelningsförslag. Sedan banken överklagat lämnade hovrätten den 4 april 2006 i det nu överklagade beslutet överklagandet utan bifall.

I överklagandet till HD har banken vidhållit att den är berättigad till förmånsrätt enligt äldre lag. Av HD:s beslut i NJA 2006 s. 275, som meddelades den 9 maj 2006, framgår också att övergångsbestämmelserna till 2003 års lagändringar avseende företagshypotek är att tillämpa så att banken skulle vara berättigad till förmånsrätt enligt äldre lag. Frågan är emellertid om det lagakraftvunna beslutet angående förmånsrätten i bevakningsförfarandet utgjort hinder mot att besluta om annan förmånsrätt i utdelningsförfarandet.

Betydelsen av domstols beslut i en s.k. jävsprocess var inte reglerad i 1862 års konkurslag. I 1921 års konkurslag intogs emellertid en bestämmelse, som numera finns i 9 kap. 19 § konkurslagen (1987:672), enligt vilken det genom ett beslut i en tvist angående en bevakad fordran endast avgörs vilken rätt som tillkommer fordringen i konkursen.

Syftet med bestämmelsen har i första hand varit att fastslå att ett beslut i bevakningsförfarandet saknar rättskraft utom konkursen. Av bestämmelsen får emellertid också anses framgå att ett sådant beslut i princip har rättskraft i den mening att beslutet skall vara normerande vid fastställande av utdelning och den fortsatta handläggningen av konkursen i övrigt. (Se Welamson, Konkursrätt 1961 s. 542 ff. samt t.ex. Welamson och Mellqvist, Konkurs, 10 uppl. 2003 s. 191, 196 och 199 not 20; jfr även 17 kap. 5 § andra stycket RB.)

I förarbetena (prop. 1986/87:90 s. 306 f.) har emellertid uttalats att det även efter ett bevakningsförfarande torde vara möjligt att komma till rätta med vissa kvalificerade missbruk, såsom bevakning av skenfordringar, i samband med utdelningsförfarandet. Även om en sådan möjlighet skulle föreligga i vissa situationer kan den dock såvitt gäller frågor om rättstillämpningen i bevakningsförfarandet i vart fall inte antas omfatta annat än uppenbart lagstridig rättstillämpning (jfr 58 kap. 1 § första stycket 4 RB). Någon sådan rättstillämpning kan, trots att den avviker från vad HD senare funnit vara den riktiga tillämpningen, inte anses ligga till grund för beslutet i bevakningsförfarandet.

Under sådana förhållanden, och då det inte framkommit någon annan omständighet som skulle kunna ge anledning att avvika från vad som beslutats i bevakningsförfarandet, skall överklagandet lämnas utan bifall.

HD:s avgörande

HD avslår överklagandet.

HD:s beslut meddelat: den 24 oktober 2007.

Mål nr: Ö 1721-06.

Lagrum: 9 kap. 19 § konkurslagen (1987:672).

Rättsfall: NJA 2006 s. 275.

Sökord: Konkurs; Bevakningsförfarande; Utdelning; Rättskraft; Förmånsrätt

---